

Świdnica

Wieś szlachecka, parafia własna. Od drugiej połowy XVI były tu 2 działki należące do różnych właścicieli. W 1566 r. dziedzicami ich byli Łukasz Rydzyński i Dłuski.

[1579] Jan Rydzyński siedział na 18 łanach i 3 prętach gruntów uprawnych. Miał 3 poddanych zagrodników z rolami, jeszcze jeden był poddanym plebana. Kolejnych 7 zagrodników sklasyfikowano jako bezrolnych. Podatki wybierano od 2 rzemieślników, kowala (*faber fer.*), 14 komorników z bydłem i 9 bez bydła, owczarza zajmującego się stadem liczącym 50 sztuk. Dziedzicem drugiego działu był Nencker Dłuski, trzymający 7 i pół łanów oraz półtora pręta gruntów z 5 zagrodnikami z rolami, 3 wolnymi, ratajem, 2 innymi ratajami, 3 zagrodnikami bezrolnymi, 9 komornikami z bydłem i 6 bez. Ponadto podatki płacono od owczarza i 45 sztuk owiec [Pawiński, s. 100].

[1619] W dziale Łukasza Rydzyńskiego było 18 łanów (po 1 fl), 3 pręty gruntów rolnych (7 gr 9 szel), siedziało 3 zagrodników (po 6 gr), 2 komorników wolnych (24 gr), 7 zagrodników (po 4 gr), 10 komorników (po 8 gr), 15 komorników (po 2 gr), kowal i pasterz. Podatki wybierano także z 6 wiatraków (po 10 gr). Drugi dział stanowił własność Bartłomieja Kotwicza. Pobór obejmował: 7 łanów wraz z osadzonym ratajem (*colonus* – razem 7 fl), 5 zagrodników płacących po 12 gr, 7 kolejnych zagrodników (po 6 gr), 11 komorników (po 8 gr), 13 komorników (po 2 gr). Obciążenia fiskalne objęły także młynarza (wiatrak) oraz pasterza [APP, Tabela Poznań 2, k. 121v].

[1652] Tabela podymnego z 1619 r. stanowiła podstawę do określenia kontrybucji wojennych [ks. grodz. Wschowa 167, k.114v].

[1692] Właścicielami dwóch działów byli Potworowscy oraz Bułakowscy. W części należącej do pierwszej rodziny zamieszkiwały 164 osoby płacące ofiarę dziesiątego grosza w wysokości 328 zł; w drugiej 313 osób obciążonych sumą 624 gr (sic! – recte: 624) [Bibl. Kórnicka PAN, rękopis BK 360, k. 120].

[ok. 1710] W dziele Ciświckich były 4 dymy, a w części należącej do Tworzyjańskich 3 dymy [Bibl. Kórnicka PAN, rękopis BK 360, k. 51].

Polonia Maior – fontes

[1780] W dziele Ciświckich było 68 dymów, natomiast w dziele Zakrzewskich (*ad praesens Rydzyńskich*) było ich 41. Z każdego podymne wynosiło 15 gr [APP, Tabela Poznań 1, k. 94v].

[1788] Było tu 145 dymów [Magazin für neu Geschichte und Geograpgie 22, Halle 1788, s. 54].

Źródła: 1737 r. – parafia, Kreczmar (?), ks. grodz. Wschowa 208, k. 26-26v, 49-50, 67-69, 71-71v

1737 r. – parochus, ks. grodz. Wschowa 208, k. 177v-182

? – też Jędrzychowice, ks. grodz. Wschowa 213, k. 254-254v, 256v

? – wizja, ks. grodz. Wschowa 213, k. 297-297v

? - ks. grodz. Wschowa 223, k. 332-332v

? – Potworowscy, ks. grodz. Wschowa 224, k. 323-325v

- też wieś Jędrzychowice, ks. grodz. Wschowa 225, k. 742av

1782 r. – wizja, opis dworu, ks. grodz. Wschowa 227, k. 78-85

1786 r. – wizja wsi, wzmianka o dworze, ks. grodz. Wschowa 229, k. 334-338v

1786 r. – specyfikacja sprzętów Aleksandra Potworowskiego, ks. grodz. Wschowa 229, k. 302-314, 315

1787 r. – registr, ks. grodz.. Wschowa 230, k. 213

1787 r. – prepozyt, ks. grodz. Wschowa 230, k. 219v

1787 r. – podymne z powiatu, ks. grodz. Wschowa 230, k. 741-749

1790 r. – rachunki Aleksandra Potworowskiego, w tym za usługi medyczne, ks. grodz.

Wschowa 231, k. 186, 197-201, 288-294 (od 1762 r.)

1790 r. – kontrakt dzierżawny, ks. grodz. Wschowa 231, k. 380v-381

1790 r. – Weller, kościół, ks. grodz. Wschowa 231, k. 571-571v

Świdnica [parafia]

Parafia rzymsko-katolicka w dawnej diecezji poznańskiej, archidiakonacie śremskim, dekanacie Wschowa. Najprawdopodobniej w XIV w. wydzielona z diecezji wrocławskiej i włączona do poznańskiej.

Polonia Maior – fontes

W czasach reformacji świątynię użytkowali protestanci. Dysponowali nią, jak wynika z wizytacji, jeszcze w 1610 r. Dopiero w końcu tego stulecia znajdujemy przekazy świadczące, że kościół znalazł się w rękach katolików. Zapewne od 1693 r. krótko rezydował tu kapłan katolicki, Śwnicki, który został zamordowany, kiedy powracał z wyrokiem sądu trybunalskiego z 1709 r. ponownie im go przywracającego.

W połowie XIX stulecia we wnętrzu znajdowały się nagrobki:

Małgorzaty Kotwicz, zmarłej w 1612 r. Kolejne miały nieczytelne napisy utrudniające ich identyfikację. Na piątym zapisano, że spoczywa tu pleban świdnicki, Marcin Ryrych, zmarły 20 kwietnia 1736 r.

Sklepienie zdobiło malowidło przedstawiające Najświętszą Marię Pannę, sygnowane inicjałami W. L. i datą roczną 1604, umieszczonymi pod stopami Matki Bożej. J. Łukaszewicz uznał, że jest to Anna z Litwiców Wojer, która przyczyniła się do odnowienia świątyni w tym roku, a jej zwłoki spoczęły tu w 1608 r.

Z parafią świdnicką były związane kościoły sukursalne w Kowalewie. Świątynię w Świdnicy użytkowali w czasie reformacji protestanci (Bracia Czescy w XVII w.). W 1749 r. sąd konsystorski we Wrocławiu odebrał protestantom świątynię, która została włączona do tej diecezji. Druga świątynia pomocnicza znajdowała się w Jędrzychowicach. Z przekazów historycznych wynika, że przed reformacją, wraz z Kowalewem, była to świątynia sukursalna parafii świdnickiej.

J. Łukaszewicz przytoczył treść podrobionego aktu erekcyjnego kościoła jędrzychowickiego z 19 lutego 1653 r., który znajdował się wśród archiwaliów diecezji wrocławskiej.

Lit.: Łukaszewicz J., *Krótki opis historyczny kościołów*, t. II, s. 320-326; Nowacki J., *Dzieje archidiecezji*, t II, s. 444;

[plebani]

1736 r. – Marcin Ryrych, [Łukasiewicz J., *Krótki opis historyczny kościołów*, t. II, s. 320-326]